

بررسی منابع تأمین درآمدهای شهرداری تهران از دیدگاه شهروندان^۱

دکتر عبدالمحمد مهدوی^۱، دکتر محمود صارمی^۲، دکتر عبدالمحمد مهدوی^۳

۱- استادیار گروه مدیریت، دانشگاه الزهراء(س)

www.ammahdavi.com

۲- دانشیار گروه مدیریت صنعتی دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران

msaremi@ut.ac.ir

mahdavi34@yahoo.com

چکیده:

شهرنشینی به مفهوم شهر صنعتی و خدمات قدمتی کمتر از ۲۰۰ سال دارد طی این مدت و بنا به دلایل مختلف از جمله صنعتی شدن، وجود امنیت بیشتر در شهرها و رفاه نسبی زندگی شهری سبب توسعه هر چه بیشتر شهرنشینی و در عین حال شکل گیری و افزایش مشکلاتی مانند جمعیت زیاد، مشکلات مسکن، آلودگی و ... شده است. در چنین شرایطی مدیریت شهری وظیفه رفاه و آرامش نسبی در شهرها را بر عهده دارد. و شیوه اداره کردن شهرها متأثر از سیستم‌های عمرانی دولت و قانون اساسی و درجه مشارکت شهروندان هر کشور است. مفهوم مطلب فوق این است که مردم و شهرداری‌ها دارای یک سلسله نیازهای مشترک می‌باشند که هر یک به تنهایی قادر نیستند آنها را بطور انفرادی برای خود تأمین نمایند و اگر بتوانند بطور انفرادی تأمین کنند هزینه‌های آن سرسام آور است. در شهر تهران نیز موارد فوق با شدت بیشتری مصداق دارند و امر مدیریت شهری در کلان شهر تهران را با دشواری مواجه نموده‌اند. به هر حال مسأله اصلی این تحقیق این است که به نظر شهروندان (مدیران و کارکنان وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها، مدیران و کارکنان شهرداری تهران، اساتید دانشگاه، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای اسلامی شهر تهران، دانشجویان، کارشناسان اقتصادی و اقشار مختلف مردم تهران) منابع تأمین درآمد شهرداری تهران کدامند؟ در این تحقیق پس از بررسی مبانی نظری، با استفاده از پرسش‌نامه طراحی شده نظر شهروندان در مورد تأمین هزینه‌های شهرداری تهران، گردآوری و به کمک آزمون‌های آماری مورد نیاز نسبت به تجزیه و تحلیل داده‌های و آرایه نتایج و پیشنهاداتی برای تأمین درآمد شهرداری تهران اقدام شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذی‌نفع در وضع و تغییر عوارض در افزایش درآمد شهرداری و بهینه کردن عوارض مؤثر می‌باشد. به نظر شهروندان پرداخت به موقع هزینه‌های شهرداری از طرف شهروندان بر کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده توسط شهرداری تهران اثرگذار نمی‌باشد. همچنین شهروندان با منابع تأمین مالی شهرداری تهران آشنا نمی‌باشند. شهروندان با کمک‌های مالی دولت به شهرداری تهران موافق هستند و آموزش و اطلاع‌رسانی از خدمات شهرداری تهران به مشارکت و همکاری مردم در تأمین هزینه‌های شهرداری و پرداخت به موقع عوارض منجر می‌شود.

واژگان کلیدی: تأمین درآمد، درآمد، هزینه شهرداری، منابع درآمد شهرداری، شهرداری تهران

---

۱. مقاله حاضر برگرفته از طرح تحقیقاتی کاربردی تحت عنوان **نظر خواهی از شهروندان پیرامون تأمین هزینه‌های شهرداری تهران** می باشد که با مدیریت آقای دکتر عبدالمحمد مهدوی و مسول اجرایی دکتر محمود صارمی و با حمایت مالی شهرداری تهران در دانشگاه تهران اجرا شده است.

مقدمه

سازمان‌های محلی از قدیمی‌ترین مؤسساتی هستند که اجتماعات بشری برای رتق و فتق امور خود ایجاد کرده‌اند (دانش خوشبو، ۱۳۴۹). نقش سازمان‌های محلی بویژه شهرداری‌ها در تأمین نیازمندی‌های شهری و فراهم نمودن امکانات رفاهی بر کسی پوشیده نیست و این مهم در سایه مشارکت ما و شهروندان قابل دستیابی است. از مهم‌ترین مسأله‌های سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها مشکلات مالی است و میزان استقلال شهرداری‌ها تا حد زیادی به عامل مالی بستگی دارد. در این مقاله که حاصل یک کار تحقیقاتی می‌باشد. علاوه بر بررسی مبانی نظری، از شهروندان تهرانی در خصوص تأمین هزینه‌های شهرداری تهران نظرخواهی شده است. نظرات از طریق پرسش‌نامه طراحی شده و توزیع، تکمیل و گردآوری آن اخذ و داده‌های گردآوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، و سپس نسبت به نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاداتی برای شهرداری تهران اقدام شده است.

مسأله تحقیق

شهرنشینی به مفهوم شهر صنعتی و خدمات قدمتی کمتر از ۲۰۰ سال دارد. طی این مدت و بنا به دلایل مختلف از جمله صنعتی شدن، وجود امنیت بیشتر در شهرها و رفاه نسبی زندگی شهری سبب توسعه هر چه بیشتر شهرنشینی و در عین حال شکل‌گیری و افزایش مشکلاتی مانند جمعیت زیاد، مشکلات مسکن، آلودگی و ... شده است. در چنین شرایطی مدیریت شهری وظیفه رفاه و آرامش نسبی در شهرها را بر عهده دارد. و شیوه اداره کردن شهرها متأثر از سیستم‌های عمرانی دولت و قانون اساسی و درجه مشارکت شهروندان هر کشور است. مفهوم مطلب فوق این است که مردم و شهرداری‌ها دارای یک سلسله نیازهای مشترک می‌باشند که هر یک به تنهایی قادر نیستند آنها را بطور انفرادی برای خود تأمین نمایند و اگر بتوانند بطور انفرادی تأمین‌کنند هزینه‌های آن سرسام آور است (پروانه، ۱۳۷۸). در شهر تهران نیز موارد فوق با شدت بیشتری مصداق دارند؛ و امر مدیریت شهری در کلان‌شهر تهران را با دشواری مواجه نموده‌اند. به هر حال مسأله اصلی این تحقیق این است که به نظر شهروندان منابع تأمین درآمد شهرداری تهران کدامند؟

مبانی نظری طرح

اصولاً سازمان‌ها و حکومت‌های محلی از قدیمی‌ترین مؤسساتی هستند که اجتماعات بشری برای رتق و فتق امور خود و برقراری روابطی منطقی میان خود ایجاد کرده‌اند، این سازمان‌ها دارای ریشه‌های تاریخی و طبیعی می‌باشد به همین جهت می‌توان ادعا کرد که دوام و زوال اقوام و کشورهای مختلف تا حد قابل ملاحظه‌ای بستگی به نحوه تلقی آنها نسبت به سازمان‌های محلی دارد (شکیبا مقدم، ۱۳۷۴). این حقیقتی است که در جهان امروز شناخته شده است و به همین جهت کوشش برای تجدید حیات سازمان‌های محلی در همه جا به چشم می‌خورد، لذا شهرداری‌ها مؤسساتی هستند که وجود آنها برای زندگی بهتر، رفاه اجتماعی و توسعه ملی ضرورتی انکارناپذیر است و این مهم در سایه مشارکت مادی و معنوی شهروندان قابل دستیابی است. از مهم‌ترین مسأله‌های سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها مشکلات مالی است و میزان استقلال شهرداری‌ها تا حد زیادی به عامل مالی بستگی دارد و یکی از مسائلی که امروزه گریبان‌گیر شهرداری‌های کشور شده است، مسائل و مشکلات مالی است که شهرداری‌ها را در خدمات رسانی به شهروندان دچار مشکل کرده است. اساساً پرداخت هزینه‌های خدماتی بر عهده شهروندان است و کمک‌های دولت جنبه فرعی دارد (طاهری، ۱۳۷۷) و قرن حاضر قرن سپردن امور شهرها به اهالی آن است (رشدیه، ۱۳۴۳).

شهرنشینی^۱ به مفهوم شهر صنعتی و خدماتی قدمتی کمتر از ۲۰۰ سال دارد. طی این مدت شهرها به سرعت رشد و توسعه یافتند و شمار شهرهایی با جمعیت چند میلیونی کماکان و به سرعت رو به افزایش است این روند با آهنگی بی‌سابقه در کشورهای در حال توسعه به شدت ادامه دارد.

به نظر می‌رسد غیر از مجموعه تحولات ناشی از انقلاب صنعتی آنچه باعث گرایش انسان به زندگی شهری گردیده امنیت بیشتر نسبت به جوامع روستایی و رفاه نسبی قابل توجه زندگی شهری است علاوه بر آن زمینه تغییر و پیشرفت در یک محیط شهری به مراتب بیش از محیط‌های کوچک روستایی فراهم است. از طرف دیگر با توجه به محدوده شهرها و ارزش زمین، تراکم جمعیت در واحد سطح رو به افزایش نهاده و شهرها انباشته از جمعیت ساختمان‌ها و اتومبیل‌ها و تأسیسات گوناگون گردیده است، جمعیت زیاد، مهاجرت، آلودگی، مشکلات مسکن و اشتغال و افزایش فقر شهری، عدم امنیت، خشونت و دهها مشکل دیگر رفاه مادی را در شهرهای بزرگ تحت‌الشعاع قرار داده و انسان شهرنشین را دچار عوارض روحی و روانی فراوانی نموده است.

در چنین شرایطی مدیریت شهری وظیفه دارد با تکیه بر دانش‌های مربوطه و درایت خاص کمک کند تا رفاه و آرامش نسبی به شهر بازگشته و ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی آن به حداقل برسد و نظم بر شهر حکم‌فرما گردد. اداره امور شهر به طوری که شهروندان در آن احساس آرامش نموده و رفاه نسبی فراهم باشد از اهم وظایف سیستم‌های مدیریت شهری است از سوی دیگر شیوه اداره کردن شهرها متأثر از سیاست‌های عمرانی دولت و قانون اساسی و درجه مشارکت شهروندان هر کشور نیز هست به همین لحاظ الگوهای مختلفی از حکومت‌های محلی در جهان امروز تجربه شده و یا مشاهده می‌شود اما علی‌رغم تنوع زیاد این الگوها در شیوه کار، فلسفه حاکمیت تقریباً در همه شهرها و کشورها مشابهت دارد (پروانه؛ ۱۳۷۸).

مفهوم ساده مطالب فوق‌الذکر این است که مردم و شهرداری‌ها دارای یک سلسله نیازهای مشترکند که هر یک به تنهایی قادر نیستند آنها را منفرداً برای خود تأمین نمایند و اگر هم قادر باشند، بعضی از آنها را منفرداً و بدون مشارکت دیگران تأمین نمایند حداقل اشکالی که دارد این است که هزینه تأمین انفرادی آنها بسیار سنگین بوده و از عهده هر کس بر نمی‌آید و گاهی ممکن است مطلوبیت و مرغوبیت کافی نیز نداشته باشد. این خدمات شامل آب، برق، فاضلاب، پارک، بزرگراه و دیگر متحدهات شهری است که مردم برای اینکه قادر شوند کلیه این مزایا را با هزینه کم برای خود فراهم سازند اقدام به تشکیل سازمانی مشترک به نام شهرداری می‌کنند (مزینی، ۱۳۷۴).

مدیران شهری بویژه در کشورهای در حال توسعه مجبورند بخش اعظم فعالیت‌های خود را به ساز و کارهای کسب درآمد و افزایش آن معطوف دارند. چرا که هزینه احداث تأسیسات شهری بسیار گران بوده و هزینه تعمیر و نگهداری آنها نیز همواره افزایش می‌یابد، افزایش جمعیت، توسعه شهرها، افزایش تقاضای شهروندان برای دسترسی به امکانات بهتر و بیشتر و تورم، عواملی هستند که مدیران را وادار می‌کنند که دائماً به فکر تنوع درآمدی و افزایش سطح درآمدها باشند و مدیرانی موفق هستند که حداقل بتوانند به اندازه افزایش تقاضا و نیز افزایش نرخ تورم به درآمدهای خود بیافزایند. بدیهی است در غیر اینصورت امکان ارائه خدمات به طور ثابت در شرایطی که گرانی و افزایش جمعیت از مشخصه‌های کشورهای در حال توسعه در اداره امور شهرها به گونه‌ای است که تمامی یا بخش اعظم درآمد شهرداری از مردم شهر تأمین می‌گردد و با بزرگتر شدن شهرهای مهم کمک مالی دولت از بودجه‌های عمرانی و درآمدهای ملی به شهرداری‌ها کاهش می‌یابد، لذا بخش قابل توجهی از فعالیت شهرداری‌ها در کسب درآمدها پیدا کردن راه‌هایی به منظور افزایش درآمد صرف می‌شود و از طرفی حفظ سطح درآمد دغدغه دائمی مدیران شهرهاست، کاری که به دلیل افزایش کیفیت خدمات و هم چنین تورم زیاد، چندان قابل توجه نیست (پروانه؛ ۱۳۷۸). وقتی درآمد حکومت مرکزی به طور فزاینده کاهش یابد شهرداری‌ها باید منابع دیگر درآمدی را برای مخارج خود در زمینه ارائه خدمات و زیرساخت‌ها بیابند (جمشیدزاده، ۱۳۸۰، ص ۵۹).

در ایران سهم شهرداری‌ها که بوسیله دولت وصول می‌شود یکی از منابع قابل توجه درآمد شهرداری‌ها را تشکیل می‌دهد و مهم‌ولا از نفت و بنزین و شکر و کالاهای انحصاری و منابع دیگر تأمین می‌شود (نوروزی فر، ۱۳۸۰). بعد از انقلاب اسلامی دو منبع عوارض بر محصول نهایی کارخانجات و فروش تراکم و تغییر کاربری به منابع درآمد شهرداری‌ها افزوده شد که محل نقد صاحبانظران می‌باشند (هاشمی، ۱۳۷۹). همچنین عوارض صدی شش حقوق گمرکی و سودبازرگانی و عوارض توام با مالیات است (سعادت آملی، ۱۳۷۹). مهم‌ترین روش جهت تأمین هزینه‌های شهری، وضع عوارض جدید و یا افزایش عوارض موجود می‌باشد (سعادت آملی، ۱۳۷۹). یکی دیگر از منابع درآمد شهرداری‌ها دریافت وام از طریق وزارت کشور یا سیستم بانکی است. البته به دلیل ضمانت‌های خاص امکان استفاده از این منابع ممکن است امکان پذیر نشود (دفتر برنامه‌ریزی عمرانی وزارت کشور، ۱۳۸۱).

نگاهی اجمالی به منابع تأمین درآمد شهرداری‌ها در دیگر کشورها

در انگلستان بیشتر درآمدهای شهرداری لندن از کمک‌های دولت ناشی می‌شود. علاوه بر آن درآمد دولت محلی از محل مالیات تأمین می‌شود. میزان و نحوه مالیاتی که از نواحی ثروتمندنشین اخذ می‌شود بیشتر از نواحی فقیرنشین می‌باشد (www.society.guardian.co.uk).

در شهرداری لوس آنجلس آمریکا ۴۲/۹۵ درصد درآمد شهرداری از درآمد فاضلاب، مالیات گاز، هدايا و ۵۷/۰۵ از محل درآمد پلیس، آتش‌نشانی، فعالیت‌های عمومی، حمل و نقل، پارک و تفریح و ساختمان سازی تأمین می‌شود (سعیدنیا، ۱۳۷۹). ضمناً هرچه مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها بیشتر باشد، احساس مسولیت بیشتری خواهند کرد (شفیعی، ۱۳۷۹). دولت و حکومت‌های محلی در آمریکا برای تأمین هزینه‌های سرمایه‌ای به سه منبع درآمدی عمده متکی هستند: اوراق قرضه، کمک‌های بلاعوض و کارمزد، عوارض و دیگر مالیات‌های محلی (www.shoalschamber.com). به منظور جلوگیری از انحصار و سوء استفاده‌های احتمالی بسیاری از تأسیسات در آمریکا به دست دولت ساخته و تملک می‌شوند (کاظمیان، ۱۳۸۰).

هدف اصلی تحقیق

هدف اصلی این تحقیق نظر سنجی از شهروندان پیرامون تأمین هزینه‌های شهرداری تهران است.

اهداف فرعی

فراهم آمدن زمینه‌های مشارکت شهروندان در تأمین هزینه‌های شهرداری تهران.
تجزیه و تحلیل و درک خواست‌ها و پیشنهادات شهروندان در مورد تأمین هزینه‌های شهرداری تهران.
ارائه راهکارهای در مورد تأمین هزینه‌های شهرداری تهران مبتنی بر نظریات شهروندان.
ایجاد انگیزه در شهروندان برای مشارکت هر چه بیشتر در امور شهرداری.

ضرورت تحقیق

شهرداری‌ها دارای مشکلات بسیاری هستند که بررسی هر کدام از آنها فرصت خاص خود را می‌طلبد که عموماً تحت سه دسته قابل تقسیم هستند: مسائل مالی، مسائل پرسنلی و مسائل استقلال و خود اتکایی که این سه مسأله بطور تنگاتنگی با هم در ارتباط هستند. مثلاً استقلال شهرداری‌ها بدون استقلال مالی ممکن نیست، لذا از مهم‌ترین مسائلی که سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها با آن مواجه هستند تأمین منابع مالی و پولی است که در کشورهای مختلف به انحاء مختلف صورت می‌گیرد.

منابع درآمدی در شهرهای مختلف جهان بسیار متنوع می‌باشند در بعضی از کشورها مانند آمریکا، کانادا، انگلستان و آفریقای جنوبی تکیه عمده درآمد شهرداری‌ها بر مالیات بر دارایی غیر منقول (مشابه عوارض نوسازی در ایران) قرار دارد، حال اینکه در کشورهایی از قبیل فنلاند و سوئد نسبت مهمی از درآمد خود را با دریافت سهمی از مالیات بردارآمد اشخاص و شرکتها تأمین می‌نمایند.

در کشورهای اتریش و آلمان قسمت مهمی از درآمد شهرداری‌ها از محل عوارض دریافتی از مؤسسات انتفاعی و محل های کسب و کار وصول می شود حال آنکه در ایتالیا تکیه عمده بر روی عوارض غیر مستقیم قرار دارد (پروانه؛ ۱۳۸۵).
با توجه به کسری درآمد شهرداری تهران و وجود مشکلات فراوان مالی در جهت تأمین منابع مالی برای خدمات‌رسانی بهتر به شهروندان تهرانی و با هدف یافتن و یا اصلاح منابع تأمین هزینه انجام چنین تحقیقی ضروری به نظر می‌رسد.

سوالات تحقیق

آیا لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذی‌نفع در وضع و تغییر عوارض در افزایش درآمدها و بهینه کردن عوارض مؤثر است؟
آیا شهروندان با حمایت‌های مالی دولت به شهرداری تهران موافقت می‌کنند؟
آیا بین پرداخت‌های مردم به شهرداری و ارائه خدمات از طرف شهرداری رابطه معناداری وجود دارد؟
آیا شهروندان با وضع عوارض جدید یا افزایش عوارض بر روی یکسری خدمات موافقت می‌کنند؟
آیا شهروندان به استقلال مالی شهرداری و تأمین هزینه‌های آن از طریق مالیات‌های محلی عوارض، کمک‌های مردمی و ... معتقدند؟

آیا شهروندان با معافیت‌های قانونی تعدادی از ارگان‌های دولتی از پرداخت عوارض و ... موافقت می‌کنند؟
راه‌های پیشنهادی شهروندان برای تأمین هزینه‌ها کدامند؟
شهروندان تا چه میزان و در چه صورتی مایل به مشارکت در امور شهر هستند؟
شهروندان تا چه اندازه از خدمات و نحوه ارائه آن توسط شهرداری رضایت دارند؟
نظر شهروندان در مورد بازنگری در قوانین شهرداری‌ها چیست؟

روش تحقیق

مهمترین ویژگی یک بررسی علمی، روش تحقیق آن است (بازرگان و دیگران، ۱۳۷۹). روش تحقیق مورد استفاده برای اجرای طرح روش بررسی میدانی^۱ می باشد در این روش با مراجعه به نمونه آماری اجرای مصاحبه و توزیع و گردآوری پرسشنامه بخشی از داده‌های مورد نیاز برای اجرای طرح گردآوری می‌شود ضمناً این روش با مطالعات گسترده کتابخانه‌ای پشتیبانی می‌شود.

ابزارهای سنجش (تکنیک‌های گردآوری داده‌ها)

بعد از تعیین سوالات و متغیرهای تحقیق پژوهشگر می‌باید ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات را مشخص نماید در این تحقیق از روش‌های ذیل جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است.
الف) بررسی‌ها و مطالعات گسترده کتابخانه‌ای: در این مرحله تیم پژوهش به بررسی کتب، مجلات و پایان‌نامه‌ها در کتابخانه‌های تخصصی موجود در تهران و هم چنین به جستجوی گسترده در شبکه اطلاع‌رسانی جهانی اینترنت پرداخته و سعی در دستیابی به آخرین دستاوردها در زمینه شهرداری‌ها نموده‌اند.
ب) پرسشنامه: به منظور تحلیل کمی اطلاعات و رفع محدودیت تعمیم نتایج و هم چنین دستیابی دقیق‌تر به وضعیت فعلی و موجود در زمینه مشارکت مردمی در تأمین هزینه‌های شهرداری از پرسش‌نامه استفاده شده و مقیاس مورد استفاده در این پرسشنامه طیف پنج گزینه‌ای لیکرت بوده است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری شامل حداکثر مدیران و کارکنان وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها، مدیران و کارکنان شهرداری تهران، اساتید دانشگاه، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای شهر تهران، دانشجویان، کارشناسان اقتصادی و عامه مردم تهران می‌باشد که از میان آنها بنا به سفارش کارفرما یک هزار و دویست پرسشنامه بین نمونه‌ای از جامع فوق توزیع شد که ۷۹۷ پرسشنامه از میان پرسشنامه‌های برگشتی قابل قبول بوده و داده‌های آن وارد نرم‌افزار آماری Spsswin گردیده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

آزمون‌های آماری مورد استفاده

برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از روش‌های آماری زیر استفاده شده است.

۱. **آزمون دو جمله‌ای:** این آزمون به منظور تعیین برخورداری جامعه آماری از یک ویژگی یا متغیر مشخص، بکار برده می‌شود، به عبارت دیگر، برای تعیین وجود یا عدم وجود یک متغیر مانند آگاهی از مأموریت در یک سازمان بکار گرفته می‌شود.

۲- **آزمون فرض تک متغیری درباره میانگین یک جامعه:** در این گونه مواقع فرضی درباره میانگین جامعه به صورت فرض صفر بیان می‌شود. با استفاده از یک نمونه تصادفی از یک جامعه و محاسبه میانگین، آماده آزمون t استیودنت^۱ تشکیل و با مقایسه با t بحرانی فرض صفر مورد آزمون قرار می‌گیرد. بدیهی است در این گونه آزمون‌ها باید پیش فرض‌های مربوط به آماده آزمون صادق باشد (بازرگان و دیگران؛ ۲۹۹). به هر حال، برای تحلیل داده‌های این گزارش از آزمون t استفاده شده است.

بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی یک تحقیق، اعتبار و روایی ابزار سنجش آن است منظور از اعتبار^۲ میزان سازگاری نتایج حاصل از اجرای مجدد پرسشنامه در یک محیط نسبتاً مشابه محیط قبلی است. هر چقدر میزان سازگاری بیشتر باشد، اعتبار پرسشنامه بالاتر خواهد بود.

برای سنجش اعتبار، شیوه‌های معینی وجود دارد که یکی از معروف‌ترین آنها، روش آلفا کرونباخ^۱ است. مقدار آلفا کرونباخ پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق که به کمک نرم‌افزار آماری SPSSwin محاسبه شده است ۷۸ درصد می‌باشد. که بیانگر اعتبار مناسب ابزار اندازه‌گیری این تحقیق می‌باشد.

بررسی وضعیت متغیرهای جمعیت شناختی

بررسی وضعیت تحصیلات نمونه آماری: ۶۶/۲ درصد پاسخ دهندگان دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم، کارشناسی و بالاتر و بقیه دیپلم و زیر دیپلم بوده‌اند.

بررسی وضعیت شغل نمونه آماری: پاسخ دهندگان شامل اساتید دانشگاه، کارمند، کارشناس اقتصادی، کارکنان شهرداری، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای اسلامی شهر، مغازه داران و عامه مردم بوده‌اند.

بررسی وضعیت جنسیت نمونه آماری: ۳۲/۵ درصد پاسخ دهندگان زن و ۶۷/۵ درصد مرد بوده‌اند.

بررسی وضعیت دارا بودن منزل شخصی: ۴۴/۴ درصد از پاسخ دهندگان دارای منزل مسکونی و ۵۵/۶ درصد پاسخ دهندگان فاقد منزل مسکونی بوده‌اند.

---

1. T- Student

2. Reliability

بررسی وضعیت دارا بودن وسیله شخصی: ۳۵/۶ درصد پاسخ دهندگان دارای وسیله شخصی و ۶۴/۴ درصد فاقد وسیله نقلیه شخصی بوده‌اند.

آمار استنباطی - نتایج آزمون دوجمله‌ای

جدول ۱- نتایج آزمون دوجمله‌ای در خصوص نظرات شهروندان پیرامون هزینه‌های شهرداری

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	میزان پذیرش خطا	احتمال آزمون	احتمال مشاهده شده	فرضیه
H0 تأیید	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۷۰	H0: اطلاع‌رسانی‌فعالیت‌های شهرداری و کسب نظرات شهروندان و استفاده از نظرات آنها باعث کاهش هزینه‌های شهرداری می‌شود.
H0 تأیید	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۶۰	H0: لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذینفع در وضع و تغییر عوارض در افزایش درآمد ها و بهینه کردن عوارض مؤثر می‌باشد.
H0 تأیید	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۶۰	H0: پرداخت به موقع هزینه‌های شهرداری از طرف شهروندان در کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده توسط شهرداری تهران اثر گذار می‌باشد.
H0 رد	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۱۰	H0: شهروندان با منابع تأمین مالی شهرداری تهران آشنا می‌باشند.
H0 تأیید	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۶۰	H0: شهروندان با کمک‌های مالی دولت به شهرداری تهران موافق هستند.
H0 تأیید	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۷۰	H0: آموزش و اطلاع‌رسانی‌ خدمات شهرداری تهران به مشارکت و همکاری مردم در تأمین هزینه‌های شهرداری و پرداخت به موقع عوارض منجر می‌شود.
H0 رد	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۲۰	H0: شهروندان با خدمات عمرانی شهرداری تهران آشنایی دارند.
H0 رد	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۲۰	H0: شهروندان با خدمات فرهنگی شهرداری تهران آشنایی دارند.
H0 رد	۰/۰۰۰	٪۵	۰/۶۰	۰/۵۰	H0: شهروندان با خدمات عمومی شهرداری تهران آشنایی دارند.

تحلیل فرضیه مربوط به سؤال ۱:

همانطور که در ردیف ۱ جدول (۶۷-۴) مشاهده می‌شود در سطح اطمینان ۹۵ درصد چون احتمال مشاهده شده (۰/۷۰) بیشتر از احتمال آزمون (۰/۶۰) می‌باشد، لذا فرضیه H0 مورد قبول واقع می‌شود. بعبارت دیگر با پذیرش خطای ۵ درصد می‌توان اظهار نمود که: اطلاع‌رسانی فعالیت‌های شهرداری تهران و کسب نظرات شهروندان و استفاده از نظرات آنها باعث کاهش هزینه‌های شهرداری می‌شود.

نتایج آزمون T-Test

جدول ۲- نتایج آزمون t در خصوص نظرات شهروندان پیرامون تأمین هزینه‌های شهرداری

برآورد فاصله ای		تفاوت دو میانگین	سطح معنی داری	میزان پذیرش خطا	انحراف معیار	d.f	میانگین	t	شاخص
حد بالا	حد پایین								
۰/۸۸	۰/۷۳	۰/۸۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۷۰	۷۷۶	۳/۸۱	۲۱/۰۵۶	اطلاع‌رسانی‌فعالیت‌های شهرداری و کسب نظرات شهروندان
۰/۵۶	۰/۴۰	۰/۴۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۸۰	۷۵۹	۳/۴۸	۱۲/۲۲۳	لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذینفع در وضع و تغییر عوارض
۰/۶۴	۰/۴۸	۰/۵۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۷۱	۷۸۴	۳/۵۶	۱۳/۳۷۸	پرداخت به موقع هزینه‌های شهرداری از طرف شهروندان
-۰/۱۲	-۰/۲۵	-۰/۱۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۸۹۵	۷۶۹	۲/۸۲	-۵/۷۱۸	منابع تأمین هزینه‌های شهرداری
۰/۵۲	۰/۳۵	۰/۴۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۰۳	۷۸۲	۳/۴۴	۱۰/۱۲۶	کمک‌های مالی دولت به شهرداری تهران
۰/۸۰	۰/۶۵	۰/۷۳	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۱۵	۷۸۳	۳/۷۳	۲۰/۰۲۹	آموزش و اطلاع‌رسانیز خدمات شهرداری تهران
-۰/۲۱	-۰/۳۶	-۰/۲۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۴۷	۷۸۲	۲/۷۲	-۷/۶۱۰	میزان آشنایی شهروندان با خدمات عمرانی شهرداری تهران
-۰/۱۸	-۰/۳۳	-۰/۲۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۲۹	۷۷۸	۲/۷۴	-۶/۹۲۷	میزان آشنایی شهروندان با خدمات فرهنگی شهرداری تهران
۰/۵۸	۰/۴۵	۰/۵۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۷۵	۷۸۶	۳/۵۱	۱۴/۷۷۶	میزان آشنایی شهروندان با خدمات عمومی شهرداری تهران
۰/۳۰	۰/۱۷	۰/۲۳	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۸۶	۷۸۵	۳/۲۳	۶/۶۵۷	میزان آشنایی شهروندان با خدمات تفریحی شهرداری تهران
-۰/۷۰	-۰/۸۴	-۰/۷۷	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۲۲	۷۸۳	۲/۲۳	-۲۱/۰۸۰	میزان مطلوبیت اطلاع‌رسانیشهررداری تهران در مورد خدمات عمرانی
-۰/۵۱	-۰/۶۷	-۰/۵۹	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۸۹	۷۷۹	۲/۴۱	-۱۵/۱۵۲	میزان مطلوبیت اطلاع‌رسانیشهررداری تهران در مورد خدمات فرهنگی
-۰/۰۳	-۰/۱۹	-۰/۱۱	۰/۰۰۸	۰/۰۵	۱/۱۲۳	۷۶۸	۲/۸۹	-۲/۶۶۶	میزان مطلوبیت اطلاع‌رسانیشهررداری تهران در مورد خدمات عمومی
-۰/۲۴	-۰/۳۸	-۰/۳۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۲۸	۷۸۰	۲/۶۹	-۸/۳۵۴	میزان مطلوبیت اطلاع‌رسانیشهررداری تهران در مورد خدمات تفریحی
-۰/۷۶	-۰/۸۹	-۰/۸۳	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۲۰	۷۷۲	۲/۱۷	-۲۵/۰۵۹	میزان رضایت شهروندان از خدمات عمرانی
-۰/۶۶	-۰/۷۹	-۰/۷۲	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۲۸	۷۷۳	۲/۲۸	-۲۱/۶۵۹	میزان رضایت شهروندان از خدمات فرهنگی
۰/۰۵	-۰/۱۰	-۰/۰۲	۰/۵۱۸	۰/۰۵	۱/۰۴۸	۷۸۴	۲/۹۸	۰/۶۴۷	میزان رضایت شهروندان از خدمات عمومی
-۰/۲۱	-۰/۳۵	-۰/۲۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۸۲	۷۸۳	۲/۷۲	-۸/۰۷۴	میزان رضایت شهروندان از خدمات تفریحی
-۰/۲۳	-۰/۳۹	-۰/۳۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۴۲	۷۷۸	۲/۶۹	-۷/۵۳۲	رابطه بین پرداخت‌های مردم به شهرداری و ارائه خدمات
۰/۲۶	۰/۱۰	۰/۱۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۲۵	۷۶۲	۳/۱۸	۴/۳۷۸	میزان تکافوی درآمدها، عواید و

اعتبارات جهت هزینه‌ها									
-۰/۳۱	-۰/۴۷	-۰/۳۹	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۵۷	۷۷۷	۲/۶۱	-۹/۴۸۴	وضع عوارض در مورد جمع آوری زباله
-۰/۰۴	-۰/۱۳	-۰/۰۴	-۰/۳۲۴	۰/۰۵	۱/۱۹۹	۷۷۸	۲/۹۶	-۰/۹۸۶	ارتقاء و بهبود فعالیتهای شهرداری تهران در زمینه ایجاد رفاه شهروندان
-۰/۱۳	-۰/۰۴	۰/۰۴	-۰/۲۹۳	۰/۰۵	۱/۱۵۸	۷۷۶	۳/۰۴	۱/۰۵۳	مشارکت در تأمین هزینه‌ها در صورت آگاهی از درآمدها و هزینه‌ها
-۰/۶۲	-۰/۷۸	-۰/۷۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۸۸	۷۸۷	۲/۳۰	-۱۸/۰۴۰	کسب درآمد شهرداری از طریق عوارض، مالیاتها و کمکهای مردمی
۰/۴۶	۰/۲۹	۰/۳۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۶۲	۷۷۷	۳/۳۸	۸/۷۸۱	توسعه اماکن ورزشی با مشارکت مالی شهروندان
-۰/۳۸	-۰/۵۴	-۰/۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۸۱	۷۷۳	۲/۵۴	-۱۰/۸۰۴	وضع عوارض برای استفاده از اماکن تفریحی
۰/۴۱	۰/۲۵	۰/۳۳	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۷۴	۷۷۳	۳/۳۳	۷/۸۳۸	وضع عوارض بر خرید و فروش و شماره گذاری موتور سیکلت ها و ...
۰/۱۷	۰/۰۰۰	۰/۰۹	۰/۰۴۶	۰/۰۵	۱/۲۲۳	۷۷۴	۳/۰۹	۱/۹۹۷	افزایش سهم شهرداری از محل حق ثبت نام آزمایش رانندگی
۱/۰۲	۰/۸۴	۰/۹۳	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۷۱	۷۸۱	۳/۹۳	۲۰/۴۵۹	وضع و افزایش عوارض بر روی سیگار و دخانیات
۰/۹۸	۰/۸۲	۰/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۹۳	۷۷۰	۳/۹۰	۲۲/۸۷۴	وضع و افزایش عوارض بر روی تبلیغات تجاری
-۰/۱۶	۰/۳۳	-۰/۲۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۸۰	۷۷۲	۲/۷۶	-۵/۷۳۲	اخذ هزینه از استفاده کنندگان مراکز فرهنگی
۰/۲۷	۰/۰۸	۰/۱۷	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۳۴۶	۷۷۵	۳/۱۷	۳/۵۷۳	اخذ و افزایش عوارض بر آلاینده‌های هوا
-۰/۲۶	-۰/۴۳	-۰/۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۲۹	۷۷	۲/۶۵	-۷/۸۵۴	فروش تراکم به عنوان یک منبع درآمد
-۰/۰۲	-۰/۲۰	۰/۱۱	۰/۰۱۳	۰/۰۵	۱/۲۵۰	۷۶۹	۲/۸۹	-۲/۴۷۹	فروش تراکم به منظور ایجاد امکانات رفاهی
۰/۱۳	-۰/۰۵	۰/۰۴	-۰/۳۸۰	۰/۰۵	۱/۲۶۳	۷۳۱	۳/۰۴	۰/۸۷۸	تأثیر توقف فروش تراکم بر افزایش بیکاری
۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۱۴	-۰/۰۰۲	۰/۰۵	۱/۲۳۸	۷۳۳	۳/۱۴	۳/۱۳۰	توقف فروش تراکم
۰/۱۲	-۰/۰۶	۰/۰۳	-۰/۴۹۴	۰/۰۵	۱/۲۴۲	۷۳۱	۳/۰۳	۰/۶۸۴	دخالت هیأت دولت در رابطه با فروش تراکم
-۰/۹۸	-۱/۱۴	-۱/۰۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۲۱	۷۴۵	۱/۹۴	-۲۵/۷۶۵	فروش تراکم و منافع شهروندان معمولی
۰/۱۰	-۰/۰۶	۰/۰۲	-۰/۶۷۷	۰/۰۵	۱/۱۳۲	۷۶۱	۳/۰۲	۰/۴۱۶	وصول عوارض بعنوان درصدی از فروش
۰/۴۴	۰/۲۴	۰/۳۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۴۶۹	۷۷۴	۴/۳۴	۶/۴۵۶	حذف معافیت‌های سازمان‌های دولتی در پرداخت عوارض به شهرداری
۰/۶۵	۰/۵۰	۰/۵۷	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۱/۰۶۹	۷۷۶	۳/۵۷	۱۴/۹۰۴	انتشار اوراق مشارکت
-۰/۳۰	-۰/۴۶	-۰/۳۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۱۴	۷۷۲	۲/۶۲	-۹/۴۲۹	میزان تمایل شهروندان به مشارکت در تأمین هزینه‌ها
-۰/۲۶	-۰/۴۳	-۰/۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۲۹	۷۷	۲/۶۵	-۷/۸۵۴	فروش تراکم به عنوان یک منبع درآمد
-۰/۰۲	-۰/۲۰	۰/۱۱	۰/۰۱۳	۰/۰۵	۱/۲۵۰	۷۶۹	۲/۸۹	-۲/۴۷۹	فروش تراکم به منظور ایجاد امکانات

									رفاهی
۰/۱۳	-۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۳۸۰	۰/۰۵	۱/۲۶۳	۷۳۱	۳/۰۴	۰/۸۷۸	تأثیر توقف فروش تراکم بر افزایش
۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۱۴	۰/۰۰۲	۰/۰۵	۱/۲۳۸	۷۳۳	۳/۱۴	۳/۱۳۰	بیکاری
۰/۱۲	-۰/۰۶	۰/۰۳	۰/۴۹۴	۰/۰۵	۱/۲۴۲	۷۳۱	۳/۰۳	۰/۶۸۴	توقف فروش تراکم
-۰/۹۸	-۱/۱۴	-۱/۰۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۲۱	۷۴۵	۱/۹۴	-۲۵/۷۶۵	دخالت هیأت دولت در رابطه با فروش تراکم
۰/۱۰	-۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۶۷۷	۰/۰۵	۱/۱۳۲	۷۶۱	۳/۰۲	۰/۴۱۶	فروش تراکم و منافع شهروندان معمولی
۰/۴۴	۰/۲۴	۰/۳۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۴۶۹	۷۷۴	۴/۳۴	۶/۴۵۶	وصول عوارض بعنوان درصدی از فروش
۰/۶۵	۰/۵۰	۰/۵۷	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۱/۰۶۹	۷۷۶	۳/۵۷	۱۴/۹۰۴	حذف معافیتهای سازمانهای دولتی ...
-۰/۳۰	-۰/۴۶	-۰/۳۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۱۴	۷۷۲	۲/۶۲	-۹/۴۲۹	انتشار اوراق مشارکت
۰/۳۶	۰/۵۴	۰/۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۰۸	۷۷۷	۳/۶۱	۱۶/۸۶۲	میزان تمایل شهروندان به مشارکت در تأمین هزینهها
۰/۳۶	۰/۲۱	۰/۲۹	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۴۸	۷۲۹	۳/۲۹	۷/۳۷۹	تمرکز زدایی فعالیتهای شهرداری
۰/۳۴	۰/۱۵	۰/۲۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۹۳	۷۶۰	۳/۲۴	۵/۲۱۵	رابطه بین تمرکز زدایی و کاهش هزینهها
۰/۷۳	۰/۵۸	۰/۶۵	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۰۸۲	۷۵۲	۳/۶۵	۱۶/۶۰۶	خصوصی سازی خدمات شهری
-۰/۵۶	-۰/۷۸	۰/۶۷	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۴۱۵	۶۴۰	۲/۳۳	-۱۱/۹۷۳	دریافت عوارض از مراکز بازرگانی و تجاری
-۰/۷۲	-۰/۸۸	-۰/۸۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۵۰	۷۴۸	۲/۲۰	-۱۹/۰۶۳	افزایش عوارض سالیانه اتومبیل
-۱/۳۰	-۱/۴۵	-۱/۳۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۹۲۷	۶۲۵	۱/۶۲	-۳۷/۱۶۷	افزایش بلیط اتوبوس درون شهری
-۰/۷۲	-۰/۸۵	-۰/۷۹	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۰/۸۷۱	۷۱۵	۲/۲۱	-۲۴/۱۵۹	چگونگی تأمین هزینههای سازمان اتوبوسرانی
-۰/۲۸	-۰/۴۴	-۰/۳۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۲۵	۷۲۸	۲/۶۴	-۸/۵۹۲	چگونگی تأمین هزینههای سازمان اتوبوسرانی
-۰/۵۹	-۰/۷۷	-۰/۶۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۷۳	۶۵۰	۲/۳۲	-۱۴/۶۹۹	اخذ عوارض بر معاملات اموال غیر منقول
-۰/۱۰	-۲/۸	-۰/۱۹	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۲۳۱	۷۶۱	۲/۸۱	-۴/۲۹۵	شیوه تأمین درآمد جهت توسعه شبکه راههای درون شهری
-۰/۴۲	-۰/۵۹	-۰/۵۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۹	۷۶۳	۲/۴۹	-۱۱/۷۶۳	تمایل به پرداخت بیشتر به شهرداری در ازای دریافت خدمات بهتر
-۰/۲۳	-۰/۳۹	-۰/۳۱	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۵۰	۷۵۰	۲/۶۹	-۷/۳۶۰	وضع افزایش عوارض برای استفاده کنندگان از پارکها و ...
۰/۵۲	۰/۳۶	۰/۴۴	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۱/۱۶۴	۷۶۴	۳/۴۴	۱۰/۴۷۱	افزایش عوارض دریافتی توسط شهرداری
۰/۱۰	-۰/۱۶	-۰/۰۳	۰/۶۸۰	۰/۰۵	۱/۳۸۳	۴۴۰	۲/۹۷	-۰/۴۱۳	تخصیص بخشی از مالیات دریافتی از شهروندان به شهرداری
									میزان سهم شهرداری از مالیات دریافتی از شهروندان

تحلیل نتایج آزمون t تست

تحلیل شاخص‌ها در این جدول بدین صورت است که میانگین بالاتر از ۳ نشانگر تأیید آن شاخص و میانگین کوچکتر مساوی ۳ نشانگر رد آن شاخص می‌باشد. هرکدام از این شاخص‌ها در تحلیل جدول آزمون دوجمله‌ای بطور مفصل مورد بحث قرار گرفته‌اند و در قالب فرضیه مورد آزمون قرار گرفته و تأیید یا رد شده‌اند.

به هر حال براساس نتایج آزمون t تست، چند مورد از شاخص‌های مورد بررسی بصورت زیر تحلیل می‌گردند. در مورد فرضیه مربوط به سؤال اول همانطور که ردیف ۱ جدول (۲) مشاهده می‌شود میانگین بالاتر از ۳ می‌باشد (۳/۸۱)؛ بنابراین بر اساس این جدول می‌توان ادعا کرد که اطلاع‌رسانی‌فعالیت‌های شهرداری و کسب نظرات شهروندان باعث کاهش هزینه‌های شهرداری می‌شود که این شاخص بصورت فرضیه در جدول (۲) مشخص شده است. و در آنجا نیز چون احتمال مشاهده شده بزرگتر از احتمال آزمون می‌باشد لذا فرض H_0 مبنی بر وجود رابطه بین اطلاع‌رسانی‌فعالیت‌های شهرداری و کاهش هزینه‌های شهرداری مورد پذیرش قرار گرفته است.

در مورد سؤال ۶ و شاخص مربوط به آن همانطور که در ردیف ۶ جدول شماره (۲) ملاحظه می‌شود چون میانگین محاسبه شده از آزمون t بزرگتر از ۳ می‌باشد لذا شاخص مربوطه مورد تأیید قرار می‌گیرد. این موضوع در جدول شماره (۱) که نتایج آزمون دوجمله‌ای را نشان می‌دهد نیز مورد تأیید قرار گرفته است. در آنجا نیز چون احتمال مشاهده شده (۰/۷۰٪) بزرگتر از احتمال آزمون (۰/۶۰٪) می‌باشد، لذا فرض H_0 مبنی بر رابطه بین آموزش و اطلاع‌رسانی از خدمات شهرداری تهران و مشارکت مردم در تأمین هزینه‌های شهرداری و پرداخت به موقع عوارض مورد پذیرش قرار گرفته است.

نمونه دیگر شاخص مربوط به سؤال ۲۱ می‌باشد که مربوط به میزان موافقت شهروندان جهت وضع یا افزایش عوارض بر روی سیگار و دخانیات می‌باشد، همانطور که در ردیف ۲۱ جدول (۲) ملاحظه می‌شود چون میانگین محاسبه شده (۳/۹۳) بزرگتر از ۳ می‌باشد، لذا این شاخص تأیید گردیده است. لذا فرض H_0 مبنی بر موافقت مردم با وضع و افزایش عوارض بر روی سیگار و دخانیات مورد پذیرش قرار گرفته است.

نتایج تحقیق

براساس مطالعه صورت گرفته می‌توان نتیجه گرفت که نظر شهروندان در خصوص تأمین هزینه‌های شهرداری تهران به صورت زیر است:

۱. اطلاع‌رسانی‌فعالیت‌های شهرداری و کسب نظرات شهروندان و استفاده از نظرات آنها باعث کاهش هزینه‌های شهرداری می‌شود.
۲. لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذی‌نفع در وضع و تغییر عوارض در افزایش درآمد شهرداری و بهینه کردن عوارض مؤثر می‌باشد.
۳. به نظر شهروندان پرداخت به موقع هزینه‌های شهرداری از طرف شهروندان بر کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده توسط شهرداری تهران اثرگذار نمی‌باشد.
۴. شهروندان با منابع تأمین مالی شهرداری تهران آشنا نمی‌باشند.
۵. شهروندان با کمک‌های مالی دولت به شهرداری تهران موافق هستند.
۶. آموزش و اطلاع‌رسانی از خدمات شهرداری تهران به مشارکت و همکاری مردم در تأمین هزینه‌های شهرداری و پرداخت به موقع عوارض منجر می‌شود.
۷. شهروندان با خدمات عمرانی شهرداری تهران آشنایی کافی ندارند.
۸. شهروندان با خدمات فرهنگی شهرداری تهران آشنایی ندارند.
۹. شهروندان با خدمات عمومی شهرداری تهران (مانند جمع‌آوری زباله و ...) آشنایی ندارند.
۱۰. شهروندان با خدمات تفریحی شهرداری تهران آشنایی ندارند.

۱۱. اطلاع‌رسانیه‌شهرداری تهران در مورد خدمات عمرانی مطلوب نیست.
۱۲. اطلاع‌رسانیه‌شهرداری تهران در مورد خدمات فرهنگی مطلوب نیست.
۱۳. اطلاع‌رسانیه‌شهرداری تهران در مورد خدمات عمومی (مانند جمع‌آوری زباله و ...) مطلوب نیست.
۱۴. اطلاع‌رسانیه‌شهرداری تهران در مورد خدمات تفریحی مطلوب نیست.
۱۵. شهروندان از خدمات عمرانی شهرداری تهران رضایت ندارند.
۱۶. شهروندان از خدمات فرهنگی شهرداری تهران رضایت ندارند.
۱۷. شهروندان از خدمات عمومی شهرداری تهران رضایت ندارند.
۱۸. شهروندان از خدمات تفریحی شهرداری تهران رضایت ندارند.
۱۹. رابطه‌ای بین پرداخت‌های مردم به شهرداری تهران و ارائه خدمات از طرف شهرداری وجود ندارد.
۲۰. درآمدها، عواید و اعتبارات فعلی شهرداری تهران تکافوی هزینه‌های آن را نمی‌نماید.
۲۱. شهروندان با وضع عوارض جمع‌آوری زباله جهت جبران هزینه‌های آن موافق نیستند.
۲۲. شهروندان با ارتقاء و بهبود فعالیت‌های شهرداری تهران در زمینه ایجاد رفاه بیشتر شهروندان و پرداخت هزینه‌های آن به وسیله شهروندان مخالفند.
۲۳. شهروندان در صورت آگاهی از درآمدها و نحوه هزینه کردن آن بوسیله شهرداری تهران مشارکت بیشتری در تأمین هزینه‌های شهرداری نمی‌کنند.
۲۴. شهروندان با تأمین همه درآمد شهرداری تهران از طریق عوارض، مالیات‌های محلی و کمک‌های مردمی مخالفند.
۲۵. شهروندان با توسعه اماکن ورزشی با مشارکت مالی شهروندان موافقت می‌کنند.
۲۶. شهروندان با وضع عوارض برای استفاده از اماکن تفریحی موافق نیستند.
۲۷. شهروندان با وضع عوارض و اخذ عوارض بر روی خرید و فروش و شماره‌گذاری موتورسیکلت و غیره موافق نمی‌باشند.
۲۸. شهروندان با افزایش سهم شهرداری تهران از محل حق ثبت نام آموزش رانندگی موافق نیستند.
۲۹. شهروندان با وضع یا افزایش عوارض بر روی سیگار و دخانیات موافق هستند.
۳۰. شهروندان با وضع یا افزایش عوارض بر روی تبلیغات تجاری در شهر از طرف شهرداری تهران موافق هستند.
۳۱. شهروندان با اخذ هزینه از استفاده‌کنندگان از اماکن فرهنگی توسط شهرداری تهران موافق نیستند.
۳۲. شهروندان با اخذ و افزایش عوارض بر آلاینده‌های هوا مانند بنزین، نفت، گازوئیل و ... موافق نمی‌باشند.
۳۳. شهروندان با فروش تراکم بعنوان یک منبع درآمد برای شهرداری موافق نیستند.
۳۴. شهروندان با فروش تراکم توسط شهرداری تهران به منظور ایجاد امکانات رفاهی موافق نمی‌باشند.
۳۵. به نظر شهروندان توقف فروش تراکم سبب افزایش بیکاری نمی‌گردد.
۳۶. شهروندان با توقف فروش تراکم و تأمین درآمد شهرداری تهران از سایر منابع درآمدی موافق نیستند.
۳۷. شهروندان با دخالت هیأت دولت در رابطه با فروش تراکم مخالفند.
۳۸. در قضیه فروش تراکم منافع شهروندان معمولی در نظر گرفته نشده است.
۳۹. شهروندان با وصول عوارض به صورت درصدی از فروش مخالفند.
۴۰. شهروندان با حذف معافیت‌های قانونی سازمان‌های دولتی، پادگان‌های نظامی و انتظامی، مراکز آموزشی، اماکن موقوفه و ... مخالفند.
۴۱. شهروندان با دریافت هزینه‌های اوراق مشارکت از استفاده‌کنندگان از امکانات احداثی مانند بزرگراه‌ها و ... موافقت می‌کنند.
۴۲. شهروندان به مشارکت در تأمین هزینه‌های شهرداری تهران تمایل ندارند.
۴۳. شهروندان با تمرکز زدایی برخی از فعالیت‌های شهرداری تهران موافقت می‌کنند.

۴۴. تمرکز زدایی از فعالیت‌های شهرداری تهران باعث کاهش هزینه‌های شهرداری و ارائه خدمات مطلوب‌تر نمی‌گردد.
۴۵. شهروندان با خصوصی‌سازی تعدادی از خدمات شهری از قبیل جمع‌آوری زباله، تنظیف خیابان‌ها، معابر و ... مخالفند.
۴۶. شهروندان با دریافت عوارض از مکان‌های تجاری متناسب با خدمات دریافتی و هزینه‌هایی که به شهر تحمیل می‌کنند موافق هستند.
۴۷. شهروندان با افزایش عوارض سالیانه اتومبیل متناسب با حفظ و توسعه خیابان‌ها و بزرگراه‌ها مخالفند.
۴۸. شهروندان با افزایش قیمت بلیط اتوبوس درون شهری مخالفند (صارمی، مهدوی، ۱۳۸۲).

پیشنهادات

- بر اساس نتایج بدست آمده از تحقیق موارد زیر در خصوص تأمین منابع مالی شهرداری تهران توصیه می‌شود:
- به اطلاع‌رسانی از فعالیت‌های شهرداری، کسب نظرات شهروندان و استفاده از نظرات آنها اهمیت زیادی داده شود.
  - با توجه به اینکه لحاظ نمودن نظرات گروه‌های ذی‌نفع در وضع و تغییر عوارض در افزایش درآمد شهرداری و بهینه کردن عوارض مؤثر می‌باشد. باید به نظرات گروه‌های ذی‌نفع در وضع و تغییر عوارض توجه بیشتری شود.
  - بررسی شود که چرا به نظر شهروندان پرداخت به موقع هزینه‌های شهرداری از طرف شهروندان در کمیت و کیفیت خدمات ارائه شده توسط شهرداری تهران اثر گذار نمی‌باشد.
  - اطلاع‌رسانی در خصوص تأمین منابع مالی شهرداری تهران به شهروندان انجام پذیرد.
  - سعی شود از کمک دولت برای ارائه خدمات شهری استفاده شود.
  - بر اساس مطالعه صورت گرفته شهروندان نه تنها آشنایی کافی با خدمات ارائه شده توسط شهرداری تهران را ندارند بلکه اطلاع‌رسانی در زمینه خدمات را نامطلوب توصیف نموده و بطور کلی از خدمات مختلف عمرانی، فرهنگی، عمومی و تفریحی شهرداری رضایت ندارند.
  - نسبت به اطلاع‌رسانی و آموزش خدمات شهرداری تهران به شهروندان اقدام شود، چون به نظر شهروندان آموزش و اطلاع‌رسانی از خدمات شهرداری تهران به مشارکت و همکاری مردم در تأمین هزینه‌های شهرداری و پرداخت به موقع عوارض منجر می‌شود.
  - با توجه به عدم آشنایی کافی شهروندان از خدمات عمرانی، فرهنگی، عمومی و تفریحی که توسط شهرداری تهران ارائه می‌شود، در خصوص اطلاع‌رسانی از ارائه خدمات فوق‌الذکر برنامه‌ریزی مناسب صورت گرفته و به مورد اجرا گذارده شود.
  - با توجه به اینکه به نظر شهروندان رابطه‌ای بین پرداخت‌های مردم به شهرداری تهران و ارائه خدمات از طرف شهرداری وجود ندارد پیشنهاد می‌گردد، در صورت وجود رابطه بین این دو نسبت به اطلاع‌رسانی و در صورت عدم وجود رابطه، نسبت به برقراری رابطه بین پرداخت‌های مردم به شهرداری و ارائه خدمات از طرف شهرداری اقدام شود.
  - بررسی شود که چرا شهروندان با وضع عوارض جمع‌آوری زباله جهت جبران هزینه‌های آن موافق نیستند.
  - بررسی شود که چرا شهروندان با ارتقاء و بهبود شهرداری تهران در زمینه ایجاد رفاه بیشتر شهروندان و پرداخت هزینه‌های آن بوسیله شهروندان مخالفند.
  - بررسی شود که چرا شهروندان تمایلی به مشارکت در تأمین هزینه‌های شهرداری تهران ندارند.
  - بررسی شود که چرا شهروندان با تأمین همه درآمد شهرداری تهران از طریق عوارض، مالیات‌های محلی و کمک‌های مردمی مخالفند.
  - با توجه به تمایل شهروندان برای مشارکت مالی در توسعه اماکن ورزشی از این پتانسیل در جهت توسعه اماکن ورزشی استفاده شود.
  - بررسی شود که چرا شهروندان با وضع عوارض برای استفاده از اماکن تفریحی موافق نیستند.

- با عنایت به اینکه شهروندان با وضع یا افزایش عوارض بر روی سیگار و دخانیات موافق هستند از این پتانسیل برای دریافت عوارض بیشتر از این محل برنامه‌ریزی و اقدامات لازم صورت گیرد.
- با توجه به نظر موافق شهروندان با وضع و افزایش عوارض بر روی تبلیغات تجاری در شهر تهران، از پتانسیل فوق برای افزایش درآمدهای شهرداری استفاده شود.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با فروش تراکم بعنوان یک منبع درآمد برای شهرداری حتی بمنظور ایجاد امکانات رفاهی موافق نیستند.
- شهروندان توقف فروش تراکم را عاملی برای افزایش بیکاری نمی‌دانند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان توقف فروش تراکم را دلیلی برای افزایش سایر منابع درآمدی شهرداری نمی‌دانند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با دخالت هیأت دولت در رابطه با فروش تراکم مخالفند.
- در خصوص لغو معافیت‌های قانونی سازمان‌های دولتی، پادگان‌های نظامی و انتظامی، مراکز آموزشی، اماکن موقوفه و .... اقدامی صورت نگیرد.
- با توجه به نظر موافق شهروندان با دریافت هزینه‌های اوراق مشارکت از استفاده‌کنندگان از امکانات احداثی مانند بزرگراه‌ها و .... نسبت به برقراری عوارض بر بزرگراه‌ها و سایر امکانات احداثی و دریافت عوارض مربوطه از استفاده‌کنندگان اقدام می‌شود.
- بررسی شود که چرا شهروندان نسبت به مشارکت در تأمین هزینه‌های شهرداری تهران تمایلی ندارند.
- در صورت تصمیم‌گیری برای تمرکز زدایی از فعالیتهای شهرداری تهران شهروندان با این موضوع نظر مخالفی ندارند.
- با توجه به مخالفت شهروندان با خصوصی‌سازی تعدادی از خدمات شهری از قبیل جمع‌آوری زباله، تنظیف خیابان‌ها و معابر و ... سعی می‌شود امورات فوق را شهرداری انجام دهد.
- با توجه به نظر موافق شهروندان با دریافت عوارض از مکان‌های تجاری متناسب با خدمات دریافتی و هزینه‌هایی که به شهر تحمیل می‌کنند از این پتانسیل برای افزایش درآمدهای شهرداری تهران استفاده می‌شود.
- بررسی شود که چرا شهروندان با افزایش عوارض سالیانه اتومبیل متناسب با حفظ و توسعه خیابان‌ها و بزرگراه‌ها مخالفند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با افزایش قیمت بلیط اتوبوس درون شهری مخالفند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با وصول عوارض به صورت درصدی از فروش مخالفند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با وضع و اخذ عوارض بر روی خرید و فروش و شماره‌گذاری موتورسیکلت و غیره موافق نمی‌باشند.
- در نظر داشته باشید که شهروندان با افزایش سهم شهرداری تهران از محل حق ثبت نام رانندگی مخالف می‌باشند (صارمی، مهدوی، ۱۳۸۲).

منابع

- سرمد، ز. حجازی، ا. و بازرگان، ع. (۱۳۷۹). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران، انتشارات آگاه.
- پتر کلاترباک. (۱۳۷۹). زمینه های مشارکت شهروندان در اداره شهر تورنتو. ترجمه حسن شفیعی. ماهنامه شهرداری ها، سال دوم شماره ۱۵.
- پروانه، م. و همکاران. (۱۳۷۸). بررسی وضعیت تأمین منابع مالی شهرداری تهران طی سال های ۷۵-۷۰ و پیشنهاد راهکارهای نوین. پایان نامه تحصیلی جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد مدیریت شهری، سازمان مدیریت صنعتی، تهران.
- جمشیدزاده، ا. (۱۳۸۰). مالیات بردارایی؛ مهم ترین منبع درآمد شهرداری های جنوب آسیا. شهرداری ها، دوره جدید، سال سوم، شماره ۳۱.
- دانش خوشبو، ی. (۱۳۴۹). سازمان های محلی. تهران، انتشارات دانشکده علوم اداری مدیریت و بازرگانی دانشگاه تهران.
- رشیدیه، س. (۱۳۴۳). شهرسازی و طرحریزی شهر در ایران. تهران: انتشارات اتحادیه شهرداری های ایران.
- سعادت آملی، ش. (۱۳۷۹). منابع تأمین اعتبار فصل عمران شهری. فصلنامه مدیریت شهری، سال اول شماره ۳.
- سعیدینیا، ا. (۱۳۷۹). کتاب سبز شهری - مدیریت شهری. تهران: وزارت کشور، مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری.
- شکبیا مقدم، م. (۱۳۷۴). اداره امور سازمان های محلی و شهرداری، تهران: نشرهور.
- کاظمیان، غ. (۱۳۸۰). برنامه ریزی مالی خدمات و زیرساخت های عمومی، با نگاهی به تجارب امریکا. فصلنامه مدیریت شهری، سال دوم، شماره ۷.
- طاهری، ا. (۱۳۷۷). اداره امور شهرداری ها، تهران: نشر قومس.
- مرکز مطالعات برنامه ریزی وزارت کشور، (۱۳۷۹). بررسی موردی وظایف و اختیارات شهرداری ها. فصلنامه مدیریت شهری، سال اول، شماره ۲.
- مزینی، م. (۱۳۷۴). مدیریت شهری و روستایی در ایران و مشکلات و امکانات آن. تهران: وزارت مسکن و شهرسازی سازمان ملی زمین و مسکن.
- نوروزیفر، س. ع. (۱۳۸۰). مدیریت سازمان های محلی و شهرداری های، تهران: ناشر بازتاب.
- هاشمی، ف. (۱۳۷۹). درآمدی بر بودجه شهرداری ها. ماهنامه دوره جدید شهرداری ها، سال دوم، شماره ۲۱.
- صارمی، م. و مهدوی، ع. (۱۳۸۱). گزارش نهایی طرح تحقیقاتی نظرخواهی از شهروندان پیرامون تأمین هزینه های شهرداری تهران، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
- Country and municipal revenues and expenditures 2000 :
- http://www.soalchamber.com/economic_development/government
- <http://www.society.guardian.co.uk/localgovfinance/story/o.1205.689978.00.html>
- <http://www.strome.clemson.edu/teams/edu/pubs/pglrmresc.pdf>

Survey of Tehran municipal revenues provision resources from civilians view point

Authors:

**Dr. Abdulmohammad Mahdavi, Professor assistant of Management, Faculty of social
sciences & Economy, University of Alzahra**

Chief of Institute of modaber management research

Dr. Mahmood Saremi, Professor associate, Faculty of Management, University of Tehran

Abstract:

Role of local organizations particularly municipalities in providing urban requisites, making available welfare facilities are unveiled to communities that is accessible thanks to communion reciprocity. Coping with fiscal complications is one of the dilemmas for communal organs & town halls depending on financial potentials facing with it determining their sovereignty & independence as a major factor. Burgess concerted as industrial purport services has a scale of 200 years precedence during which due to various reasons as such industrializations, more security prevailing cities & moderate relief, wellbeing in the township course of life time led to burgess thriving ever more amid formation ongoing odds complexity like over population, overcrowding, housing barriers, pollution or else. In the run up of such terms & circumstances, metropolis managerial functions deals with average maintaining ease, convenience within its conformations for settlers, inhabitants & dwellers. As noted above, Administrative fashion of likewise metropolitans originates impressed from state developing systems, constitution & scale of citizens partnership that means existing common exigencies amongst masses tact, civility & the municipality without which, none may launch these steps individually unless otherwise sustaining large over heads. This topic concerns much for Tehran capital applicability confronting its governing as a large metropolitan entangled with variance problematic theorems, propositions & axioms. In any way, the main intricacy in this enquiry in view of the urban (directors, ministerial personnel) organizational fellows, Tehran municipal employees, masters, academic university professors , parliamentary Islamic council Tehran city council members, students, Economics Analysts & Tehran mob categories which one are income sources for Tehran municipality ? In this research post verifying theoretical principles, implementing queries designed, viewpoints of dominion lodgers & residents are collected & compiled regarding Tehran municipality reimburses supply. All along statistical tests per requisite, attempted analytical measures adopting on data proposed to clarify suggested bias for securing Tehran municipality revenue operation.

Key Words: Expenditure – Income – Municipal Expenditure – Municipality Revenue Sources – Tehran Municipality

¹⁻ This actual Article is adapted based on applied research project entitled "Survey of obtain Tehran municipality expenses" . The article is presided over by Dr.Abdulmohammad Mahdavi with chief executive of Dr. Mahmood Saremy professor associate of Tehran University.